

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

ÖNÉRTÉKELÉSE

2020. 07. 21.

Tartalomjegyzék

I. Önértékelési szempontrendszer.....	2
I.1 Általános, szervezeti és minőségbiztosítási jellemzők	2
I.2 A doktori iskola képzési programja	10
I.3 Erőforrások.....	14
I.4 Tanulás, tanítás és kutatási/művészeti tevékenységek	19
I.5 A doktoranduszok tudományos/művészeti és munkaerőpiaci teljesítménye	24
II. Mellékletek	28
II.1 melléklet: A doktori iskola törzstagjainak rektor által hitelesített listája	28
II.2 melléklet: A munkáltatói jogok gyakorlójának nyilatkozata a doktori iskola vezetőjének foglalkoztatásáról – NEM RELEVÁNS.....	29
II.3.1 melléklet: Külföldi részképzések és ösztöndíjak.....	30
II.3.2 melléklet: Idegen nyelvű kurzusok (csak magyar nyelvű képzés esetén).....	30
II.3.3 melléklet: Vendégoktatók.....	30
II.4 melléklet: Fokozatszerzés statisztikai bemutatása	32

I. Önértékelési szempontrendszer

I.1 Általános, szervezeti és minőségbiztosítási jellemzők

I.1.1 A doktori iskola adatai

A doktori iskolát működtető egyetem(ek) neve	Eötvös Loránd Tudományegyetem
Doktori iskola neve	Neveléstudományi Doktori Iskola
Doktori iskola címe	Budapest, 1075 Kazinczy utca 23-27.
Doktori iskola létesítésének éve	1994
Doktori képzés kezdetének éve	1993
Doktori képzés helye(i)	Budapest
Doktori iskola vezetője	Prof. Dr. Halász Gábor
Kapcsolattartó személy(ek) neve, beosztása, e-mail-címe, telefonszáma	Dr. Horváth László, egyetemi adjunktus, a doktori iskola titkára, horvath.laszlo@ppk.elte.hu , +36-30-534-4505 Verebes Ingrid, titkárságvezető (Doktori Iskolák Titkársága), ndi@ppk.elte.hu , + (36-1) 461-4500 / 3878
Doktori képzés nyelve(i)	magyar, angol
Doktori iskola tudományterületi besorolása	bölcsészettudományok
Doktori iskola tudományága(i)	neveléstudományok
ezen belül: kutatási/művészeti terület	a neveléstudomány tudományág teljes spektruma
Doktori program(ok) megnevezése	a) Andragógia program (magyar, angol) b) Elméleti-történeti pedagógia program (magyar, angol) c) Pedagógusképzési és Felsőoktatáskutató Program (EDITE) (angol) d) Gyógypedagógia program (magyar, angol) e) Kora gyermekkor pedagógiája program (magyar) f) Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek program (magyar) g) Nyelvpedagógia program (magyar, angol, 2020-tól átkerült a Nyelvtudományi Doktori Iskolához) h) Sport és egészségnevelés program (magyar, angol) i) Szaktárgyi pedagógiák program (magyar)
Kiadott doktori fokozat elnevezése (DLA és/vagy PhD)	PhD

I.1.2 A doktori iskola profilja, vezetése, működése és versenyképessége

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola (NDI) saját minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervének értelmében rendszeresen elvégzi saját önértékelését, amely alapján jelen

dokumentum is készült. Ennek alapjául az NDI honlapján nyilvánosan elérhető, 2020 elején elfogadott önértékelés szolgál¹.

A neveléstudományok terén doktori képzés a bolognai rendszerű felsőoktatási szerkezetben 1993-tól folyik az ELTE-n. Az NDI szélesen értelmezett, interdiszciplináris, neveléstudományi elméleti alapokon nyugvó pedagógiai tudományos képzési programot kínál hallgatóinak, azzal a céllal, hogy felkészítse őket a felsőoktatás és a tudományos kutatás területén végzett munkára, továbbá az oktatási ágazat területén egyéb olyan munkakörök betöltésére, amelyek magas szintű kutatói kompetenciákat igényelnek. A képzés közvetlen célja az egyénileg vagy kutató teamekben végzett önálló kutató és fejlesztő tevékenységhez, és az ezek eredményeképpen születő kutatási eredmények megosztásához és gyakorlati alkalmazásához szükséges magas szintű képességek fejlesztése. Az NDI feladatának tekinti, hogy a neveléstudományi kutatók felkészítésében meghatározó szerepet töltsön be. A képzés fontos célcsoportját alkotják azok a kutatópedagógusok, akik úgy kívánják fejleszteni kutatói kompetenciáikat, hogy közben nem szakadnak el a pedagógiai gyakorlattól.

A képzés moduláris szerkezetben zajlik. Valamennyi doktori hallgató részt vesz az intenzív kutatás-módszertani felkészítést is magába foglaló közös modulok részét alkotó kurzusok munkájában, ugyanakkor egyéni kutatói érdeklődésének megfelelően bekapcsolódik a Doktori Iskola tematikus programjainak valamelyikébe is. Ez utóbbi programok mindegyike speciális, az adott kutatási terület igényeihez illeszkedő kurzuskínálatot biztosít, amelyek egyaránt tartalmaznak kötelező és szabadon választható elemeket.

Az NDI-ben a tanulás meghatározó részét alkotja az egyéni kutatási program megvalósításának keretei között zajló önálló tanulás. Saját kutatásukat a doktori hallgatók témavezetőjük közvetlen irányítása mellett folytatják, akinek különösen fontos szerepe van az önálló egyéni tanulás támogatásában. Az Iskolába belépő hallgatóknak a felvételük időpontjában a nemzetközi szakirodalom ismeretén alapuló előzetes kutatási elképzelésekkel kell rendelkezniük, amelyet a témavezetőjük támogatásával a képzés harmadik aktív félévének végére kell a nemzetközi szakirodalom ismeretére épülő, a kutatási módszereket részletesen bemutató, megvalósítható kutatási tervé formálniuk. Ez utóbbit a témavezető és a tematikus programok vezetőinek javaslatára a Doktori Iskola Tanácsa fogadja el: ez képezi később a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges, nyilvános vitán megvédett disszertáció alapját. A Doktori Iskola elvárja hallgatóitól a nemzetközi szakirodalomban történő alapos elmélyülést, a választott témában a kutatási előzményekről való magas szintű tájékozottságot, a korszerű kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek magas szintű ismeretét, a felsőoktatási oktatói gyakorlat megszerzését, továbbá a tudományos közösségen belül zajló kommunikációba történő aktív bekapcsolódást, így különösen a kutatási eredmények mérvadó tudományos fórumokon történő közzétételét, beleértve ebbe a hazai és nemzetközi szakfolyóiratokban történő publikálást.

Az ELTE nagy hagyományokkal rendelkező pedagógiai képzési-kutatási háttere, a magasan kvalifikált oktatói és témavezetői közösség biztosítja, hogy nemzetközi mércével mérve is széles kitekintésű, probléma-érzékeny, a kutatás, a képzés és a pedagógiai gyakorlat

¹ Lásd itt:

<https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/335/%C3%96N%C3%89RT%C3%89KEL%C3%89S%202019.%20FINA L%20%282020.02.20%29.pdf>

kölcsönhatásában működő, kutatásba ágyazott képzés valósuljon meg. Az NDI nagy hangsúlyt fektet a témavezetői munka minőségének fejlesztésére, amelyre témavezetői workshopok keretében kerül sor.

Jelenleg az ODT adatbázisa alapján az NDI közössége 10 törzstaggal, összesen 95 témavezetővel és 162,5 aktív hallgatóval működik. A Neveléstudományi Doktori Iskolában oktatóként és témavezetőként dolgozók részben a kar intézeteinek (Neveléstudományi Intézet, Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet, Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet, Interkulturális Pedagógiai és Pszichológiai Intézet, Pszichológiai Intézet), részben az NDI képzési programjai mögött található más karok (Tanító- és Óvóképző Kar, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Bölcsészettudományi Kar) oktatóinak köréből kerülnek ki. Emellett kisebb arányban vannak olyan külső oktatóink és témavezetőink is, akik az ELTE egyéb karain dolgoznak, vagy nem az ELTE munkatársai. Az ELTE Neveléstudományi Doktori iskolájának egyik meghatározó sajátossága, hogy szervezeti bázisát egyszerre több kar, illetve a Pedagógiai és Pszichológiai Karon belül több szervezeti egység alkotja. A Doktori Iskola e karok és szervezeti egységek humán erőforrásait használja: ezek munkatársai tartják a kurzusokat, végzik a témavezetői feladatokat és vállalnak szerepet szigorlati és védési bizottságokban, illetve bírálják az elkészült kutatási terveket. Az NDI munkájának eredményességét továbbra is alapvetően meghatározza, hogy az érintett szervezeti egységek vezetői milyen mértékben támogatják munkatársaiknak a NDI-ben végzett oktatói, témavezetői és egyéb munkáját.

A doktori iskola irányításában meghatározó szerepe van a Doktori Iskola Tanácsának, a DIT-nek. A DIT a nyári hónapokat leszámítva minden hónapban egy alkalommal, félévre előre rögzített időpontokban ülésezett. Az ülései jellegzetesen három óra időtartamúak voltak, és minden alkalommal előre megtervezett és kiküldött napirend alapján zajlottak. A testületnek a törzstagokon túl tagja mindegyik program (programspecializáció) vezetője, beleértve ebbe az elméleti alapozó és kutatás-módszertani modulokat. A doktori iskola operatív vezetésében 2016 óta meghatározó szerepet játszik a Vezetőség, amelynek tagja az NDI vezetője, titkára és a Doktori Iskola Tanácsának (DIT) egy választott tagja és állandó meghívottja a Neveléstudományi Intézet mindenkori vezetője. A Vezetőség a korábbiakhoz hasonlóan 2019 folyamán is minden hónapban egy alkalommal tanácskozott, ami egyúttal a DIT havi üléseinek előkészítését is szolgálta. A Vezetőség által két DIT ülés között meghozott operatív döntésekről a NDI vezetője a havi DIT üléseken állandó önálló napirendi pontban minden ülésen részletesen tájékoztatta a DIT tagjait.

Az NDI adminisztrációja a korábbi döntések nyomán 2019-ben beépült a dékáni hivatal szervezetébe. A tapasztalatok ezzel kapcsolatban pozitívak: az adminisztráció válaszkészsége az NDI irányában nem csökkent, az ügyintézés professzionálisabbá vált. Az adminisztráció személyi állománya bővült. Az angol nyelvű képzés további felfutásával az operatív feladatok ellátásába növekvő intenzitással kapcsolódott be a PPK dékáni hivatalán belül működő nemzetközi ügyekkel foglalkozó adminisztráció, melynek meghatározó szerepe van az angol nyelvű képzési programmal kapcsolatos tájékoztatásban, a felvételik megszervezésében és az új hallgatók belépésének támogatásában. Az NDI mátrix-szervezet jellegű működése komoly együttműködési képességet és hajlandóságot igényel az érintett személyektől és szervezeti egységektől. A doktori iskolai adminisztrációnak a kari központi adminisztrációba való beépülése tovább erősítette, hogy a doktori iskola pénzügyi és adminisztrációt érintő ügyeit

csak a kari vezetéssel való szoros és közvetlen együttműködéssel lehet intézni. Ennek támogatására 2019-ben folytatódott az a korábbi évben kialakult gyakorlat, hogy havi rendszerességgel előre tervezett egyeztetés történik a dékán és a NDI vezetősége között. Ezeken az egyeztetéseken minden költségvetést és adminisztrációt érintő kérdést meg lehetett vitatni, és ezekre megoldást lehetett találni.

I.1.3 Az önértékelési jelentés elkészítésének folyamata

Az NDI önértékelését saját minőségbiztosítási és minőségfejlesztési terve alapján végzi. A folyamat során a doktori iskola mindegyik programjának, továbbá az elméleti és kutatás-módszertani moduloknak a vezetői előre elfogadott közös szempontrendszer követve elkészítették saját területük részletes önértékelését. A szempontrendszer az alábbi tényezőkre tért ki:

- A program: rövid általános bemutatás: célok, célcsoportok, tartalmi orientáció
- Hallgatók:
 - o Évfolyam
 - o Témavezető és társ-témavezető neve
 - o Doktori kutatás címe
 - o Annak jelzése, hogy az adott doktori hallgató előrehaladásában van-e bármilyen beavatkozást igénylő probléma:
- Témavezetés: annak értékelése, hogy a program hallgatóinak témavezetése megfelelő-e, szükség van-e valamilyen ponton beavatkozásra
- Kurzuskínálat: különös tekintettel arra a kérdésre, hogy a program által felkínált, program-specifikus kurzusok kínálata kellően tartalmas-e és a szükséges oktatói kapacitással elégedettek lehetünk-e
- Kutatási program: a programhoz kapcsolódó kutatási profil bemutatása, a programhoz kapcsolódó témavezetői témák és szervezeti egységek kutatási projektjei nyújtotta lehetőségek elemzése
- Minőségmenedzsment: a programhoz kapcsolódó minőségmenedzsmentként és minőségfejlesztésként értelmezhető lépések bemutatása
- Innováció: a programhoz kapcsolódó képzési innovációk, másokkal megosztható jó gyakorlatok bemutatása
- Nemzetközi dimenzió: a programhoz kapcsolódó nemzetközi együttműködések, nemzetköziesedési folyamatok bemutatása
- Műhelyek: a programhoz kapcsolódó műhelyek bemutatása
- Rövid, tömör SWOT analízis.

A kilenc programvezető és a két modulvezető által készített részletes önértékeléseket a doktori iskola vezetője egy közös önértékelési dokumentumban foglalta össze. Az önértékelést a DIT 2019-ben két alkalommal vitatta, majd a dokumentumot a 2020 februári ülésén elfogadta. Ezután a dokumentumot a doktori iskola titkára elküldte véleményezésre az NDI külső szakmai partnereiként azonosított szereplőknek. Abból indultunk ki, hogy a neveléstudományi szakterületen e partnerek ugyanolyan funkciót töltenek be, mint természettudományos vagy műszaki területen az üzleti és vállalati partnerek. Egy részükkel az EDiTE Horizon2020 projekt keretében a doktori iskola már korábban is szoros együttműködésben állt, kisebb részükkel az önértékelési folyamat során léptünk partneri kapcsolatba. A megkérdezett partnerek a következők voltak (közülük a vastagon kiemeltéktől érkezett érdemleges tartalmi visszajelzés): Alternatív Közgazdasági Gimnázium (Horn György, pedagógiai koordinátor); **Expanzió Kft.** (dr. Setényi János, ügyvezető igazgató); Gyermekek

Háza Alternatív Alapozó Program Klebelsberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium (Kókayné Lányi Marietta, pedagógiai vezető); Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola (Kovácsné dr. habil. Nagy Emese, intézményvezető); **Közoktatási Vezetőképző és Továbbképző Intézet** (dr. Baráth Tibor, igazgató); Oktatási Hivatal (Dr. Gloviczki Zoltán, elnök); Szandaszőlősi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola (Hegyiné Mladoniczki Éva, intézményvezető); Tanárképzők Szövetsége (dr. habil. Kopp Erika, képviselő); Tomori Pál Általános Iskola (Balogh Krisztián, igazgató-helyettes); **Trefort Ágoston Gyakorlógimnázium** (Szénásiné Dr. Steiner Rita, pedagógus). A partnerszervezetektől kapott visszajelzéseket a doktori iskola titkára összegezte, majd beépítette az önértékelési dokumentumba, gondoskodva a teljes anyag MAB sablonba való szerkesztéséről. **A végleges anyagot az NDI DIT 2020. XX. XX-án levélszavazás keretében elfogadta.**

I.1.4 A doktori iskola előző akkreditációs eljárása során megfogalmazott ajánlások alapján tett intézkedések bemutatása és értékelése

Az előző akkreditációs eljárás során szerzett tapasztalatokat a DIT részletesen megvitatta. A korábbi jelentés kifogásolta, hogy az önértékelés nem részletezi a szervezeti változásokat: az aktuális önértékelési dokumentum erre nagyobb hangsúlyt fordít. Kihívásként jelenik meg a törzstagok életkorából és diszciplináris kompetenciájából adódó kockázat, amelyre az elmúlt időszakban az NDI tudatos utánpótlás-tervezés keretében reagált, a törzstagok köre ennek megfelelően módosult. A korábbi eljárás során megfogalmazódott az oktatók túlterhelésének problémája, a kutatási tevékenységek koherenciája a sokszínű szervezeti és oktatói háttérnek köszönhetően, az értekezések színvonalának minőségbeli szóródása, valamint a fokozatot szerzettek magas arányának megengedőbb olvasata a minőség szempontjából. Ezeken a területeken az NDI számos beavatkozást tett.

A minőség garantálásának fontos eszköze a felvételi folyamat. A 2019-es évben tovább erősítettük az egyes programok önálló felvételi vizsgáinak koordinálását részben a több program által tartott közös felvételik szervezésével, részben a közös értékelési követelmények felülvizsgálatával. Folyamatosan szorgalmaztuk a felvételi folyamat digitalizálását, a stipendiumos felvételikre alkalmazott digitális megoldásoknak a magyar nyelvű felvételire történő kiterjesztését.

A korábban elindult folyamatokat folytatva továbbfejlesztettük a témavezetők kiválasztásának és felkérésének rendszerét. A témavezetőkkel kapcsolatos követelmények korábbi megerősítését megtartva fenntartottuk azt a rendszert, hogy az NDI-ben programvezetői előterjesztés alapján a DIT titkos szavazása nyomán lehet bekerülni a témavezetői körbe. Emellett elindítottunk egy olyan folyamatot, melynek eredményeképpen minőségek mentén csökkenteni tudjuk a NDI témavezetőinek a számát. Folytattuk a témavezetői munka fejlesztését támogató stratégiánk implementálását. 2017 óta minden évben szervezünk olyan témavezetői találkozót, amely a témavezetői közösség és az NDI vezetősége, illetve a témavezetői közösségen belüli párbeszédet erősíti, kifejezetten a minőségkövetelmények érvényesítése céljával. Ezekről a találkozóról összegzések készülnek, melyeket a DIT megvitat és ennek alapján javaslatokat fogalmaz meg fejlesztő beavatkozásokra.

A 2016-os reformot követően a minőségbiztosítás fontos eszközei lettek a hallgatói tanulmányi-kutatási tervek a féléves hallgatói beszámolók, valamint félév elején történő a kreditfelvételi tervezés és félév végi kredit-elismerés. A kutatási tervekkel kapcsolatos

minőségi igények 2019-ben tovább nőttek: módosultak ezek értékelésének kritériumai és módosult ezek elbírálásának rendszere. A féléves kreditfelvételi tervezés és félév végi kredit-elismerés koordinálása bonyolult logisztikai feladat, amely a kari tanulmányi és a doktori iskolai adminisztráció szoros együttműködését igényli: a kari vezetésnél folyamatosan szorgalmaztuk ezek digitalizálását.

A stratégiai prioritásainknak megfelelően kiemelt figyelmet kap a Kutatás-módszertani alapoó programmodul fejlesztése. E modul vezetője meghatározó szerepet játszik a kutatási tervek értékelési szempontjainak kidolgozásában és fejlesztésében, továbbá annak meghatározásában, hogy milyen módon folyják a komplex vizsgának a kutatási program védéséről szóló része.

I.1.5 A doktori iskolát érintő környezeti és társadalmi változások

A korábbi részletes éves jelentéseink² jelezték a hazai ösztöndíjas hallgatói helyek számának és arányának visszaesését, utalva arra, hogy ez komoly kockázati forrást jelenthet a doktori iskolánk fejlődése szempontjából. A magyar nyelvű programokban tanuló ösztöndíjas hallgatók száma és aránya 2018-ban már javulni kezdett, és ez 2019-ben is folytatódott (a számuk csaknem megduplázódott). Ezeket részletesebben az I.5.1-es pontban mutatjuk be, a fokozatszerzési statisztikákkal párhuzamosan.

További kihívásként jelenik meg az expanzióból (elsősorban idegen nyelvű képzésben) fakadó témavezetői kapacitáshiány, a nagy létszámú témavezetői kör egyenetlen alkalmazkodása a megnövekedett témavezetői felelősség igényeihez. Ennek kezelése érdekében az NDI növekvő mértékben támaszkodik a Neveléstudományi Intézetben kialakított Felsőoktatás-pedagógiai Módszertani Központ támogatására, elsősorban a témavezetői munka minőségének fejlesztése érdekében. Kihívásként jelenik meg a hallgatók kutatómódszertani előzetes tudása, a nemzetközi hallgatói mobilitás alacsony szintje, valamint a külföldi hallgatók hazai empirikus adatgyűjtéséhez szükséges támogatás megoldatlansága. A kihívások kezelésében az NDI természetes partnere a kari Doktorandusz Önkormányzat, amely szakmai és közéleti rendezvények, tájékoztatók, valamint hallgatói mentorrendszer működtetésével támogatja a doktori hallgatókat. Továbbá a Neveléstudományi Intézet angol nyelvű képzési programkínálatának bővülésével egyre nagyobb lehetőséget kapnak a bekapcsolódásra a külföldi hallgatóink, ami támogathatja saját szakmai tevékenységüket.

Az önértékelésünk alapján egyik szakmai partnerünk a véleményezésre megküldött anyag alapján elkészítette az NDI környezetelemzését a PEST-elemzés módszerével, ezt mutatja a következő ábra (illusztrálja egyúttal a külső partnerekkel történő együttműködés tartalmas jellegét is).

² Elérhetők az alábbi linken: <https://www.ppk.elte.hu/content/minosegfejlesztes.t.38650?m=525>

I.1.6 A doktori iskola a külső és belső érdekeltek bevonásával kidolgozott, hivatalosan elfogadott, rendszeresen felülvizsgált minőségbiztosítási alrendszerrel rendelkezik az intézmény minőségbiztosítási rendszerén belül, ahhoz szervesen illeszkedve.

A 2019-es évben folytatódott a 2016-ban elfogadott minőségbiztosítási és minőségfejlesztési programunk implementálása. A minőségbiztosítási és minőségfejlesztési kérdések ebben az évben is minden egyes DIT ülésen önálló napirendi pontban jelentek meg.

A folyamat során a doktori iskola mindegyik programjának, továbbá az elméleti és kutatás-módszertani moduloknak a vezetői előre elfogadott közös szempontrendszert követve elkészítették saját területük részletes önértékelését.

Az önértékelés elsődleges célja a doktori iskola ezzel egy időben kidolgozott minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervének megalapozása. Az önértékelés maga a minőségbiztosítási és minőségfejlesztési eszközrendszer egyik eleme. Elkészítésének az a formája, amely az egyes programok saját részletes önértékelésén alapul, azt szolgálja, hogy a folyamat ne maradjon formális, hanem olyan kiterjedt belső dialógust generáljon, amely garantálja, hogy megállapításai és következtetései tükrözzék az oktatói és témavezetői közösség minél nagyobb hányadának véleményét, továbbá azt, hogy önértékelés alapján az Iskola minőségbiztosítási és minőségfejlesztési folyamatainak egészét az önértékelés alapján lehessen átgondolni, felülvizsgálni és szükség esetén módosítani. Az önértékelés folyamatának ilyen módon történő megszervezése lehetővé tette, hogy az ez által feltárt tényezőket már az erről készült jelentés DIT által történt megvitatását és elfogadását megelőzően figyelembe vehessük a Neveléstudományi Doktori Iskola minőségfejlesztési tervének 2019 októberi felülvizsgálata és módosítása során.

A Neveléstudományi Doktori Iskola belső szervezeti folyamatainak a megismerését támogatják azok a részletes beszámolók, amelyeket a doktori iskola az egyetemi szintű doktori tanács számára minden évben elkészít.

I.1.7 A minőségbiztosítási politikát a gyakorlatba átültető eljárások hatékonyan biztosítják a vezetők, az oktatók, a nem oktató alkalmazottak és a doktoranduszok felelősségvállalását a minőségbiztosításban, a felsőoktatási és tudományos élet tisztességének és szabadságának védelmét, valamint a csalás, az intolerancia és a diszkrimináció elleni fellépést.

A minőségmenedzsment és a folyamatos minőségfejlesztés a Neveléstudományi Doktori Iskola számára kiemelt prioritás. Az iskola 2016 óta részletesen kidolgozott, stratégiai megközelítésre törekvő minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervvel rendelkezik, amelynek első változatát az iskola irányító testülete 2016 végén hagyta jóvá. Ennek implementálása azóta a testület havi rendszerességgel tartott üléseinek minden alkalommal kiemelt napirendi pontja.

Az éves beszámolóinkban³ minden alkalommal hangsúlyoztuk, hogy a NDI vezetősége kiemelkedően fontosnak tartja a doktori hallgatók bevonását a doktori iskolával kapcsolatos döntésekbe és ezek végrehajtásába. A DÖK képviselője a DIT aktív tagja, aki több alkalommal tartott a testületnek beszámolót a DÖK által szervezett szakmai és közösségi programokról, kezdeményezésekről, visszajelzést adott a doktorandusz hallgatókat érintő problémákról. A DÖK 2019-ben is végzett a hallgatók körében átfogó igény- és elégedettségmérést, melynek eredményeit a mind a DIT, mind a témavezetői közösség évenként megrendezett fóruma megvitatta.

A doktori iskola követi a jogszabályokban és az egyetemi szabályzatokban kialakított irányelveket a felsőoktatási és tudományos élet tisztességének és szabadságának védelme, a csalás, az intolerancia és a diszkrimináció elleni fellépés kapcsán. A fenti ügyekben a doktori iskola az oktatási-dékánhelyettes útmutatásai alapján jár el. A csalással, kifejezetten a plágiummal kapcsolatos ügyek tudatos kezelésére a kar által beszerzett Turnitin rendszer is egy fontos edukációs lehetőséget kínál, amelyhez doktori hallgatók is hozzáférhetnek.

I.1.8 A doktori iskola minőségértékelési rendszerrel rendelkezik, amely eredményesen támogatja az oktatási és kutatási/művészeti tevékenysége folytatását és továbbfejlesztését, az oktatók és a doktoranduszok szakmai fejlődését és a nemzetközi tudományos/művészeti életben való, megfelelő szintű és színvonalú részvételt.

Az NDI minőségmenedzsment és minőségfejlesztési folyamatainak általános alapelveit a minőségbiztosítási terv rögzíti. Érdemes ezeket az elveket itt is megjeleníteni, mert jó képet adnak azokról a stratégiai irányokról, melyeket az NDI vezetése követni kíván:

- A minőség biztosítása és fejlesztése egységet alkotnak, a minőség biztosítása mellett szükség van annak folyamatos fejlesztésére is
- A minőség biztosítását és fejlesztését komplex eszközrendszerrel kell biztosítani, amely egyaránt tartalmaz szabályozási, ösztönzési, szakmai támogatási, kommunikációs és szervezési elemeket
- A minőségbiztosítás fontos eszközét alkotják a NDI működési szabályzata és ennek mellékletei, továbbá a kari és egyetemi szintű doktori szabályzatok, melyeket a minőség biztosítási és minőségfejlesztési gyakorlat kiindulópontjának kell tekinteni
- A minőségbiztosítási terv célja nem a szabályozás, hanem minőségbiztosítási és minőségfejlesztési gyakorlat tartalmi orientálása, ugyanakkor biztosítani kell összhangját a szabályzatokkal
- A minőség biztosítására és fejlesztésére vonatkozó tevékenységet a doktori képzés fejlődését jellemző globális és európai trendek (ezen belül különösen az Európai Egyetemi Szövetség - EUA) ezzel kapcsolatos ajánlásainak a figyelembe vételével kell folytatni

³ Elérhetők az alábbi linken: <https://www.ppk.elte.hu/content/minosegfejlesztes.t.38650?m=525>

- A minőség biztosítására és fejlesztésére vonatkozó elveket a felsőoktatásban folyó képzésre és kutatásra vonatkozó általános európai minőségbiztosítási és minőségfejlesztési elveknek (ezen belül különösen az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosítási standardjainak és irányelveinek - ESG) megfelelően kell meghatározni
- A doktori iskolák céljainak és működésének sajátosságaiból kiindulva egyszerre, egymással kombinálva szükséges alkalmazni a képzés minőségét és a kutatás minőségét szolgáló eszközöket
- A NDI minőségbiztosítását és minőségfejlesztését az ELTE és a PPK általános minőségbiztosítási és minőségfejlesztési stratégiájának és tevékenységének keretei között, azokkal összhangban kell végezni
- A NDI minőségbiztosításának és minőségfejlesztésének eszközrendszerét és mechanizmusait az e területen korábban elindult folyamatokra építve, a fokozatos fejlődés elvét követve szükséges fejleszteni
- A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés területén kiemelt figyelmet kell adni a belső és külső partnerek bevonására, a velük való együttműködésre.

A minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervünk megfogalmazta, hogy ezeket az általános elveket az érintettek (oktatók, hallgatók, témavezetők, érintett szervezeti egységek vezetői, tanulmányi adminisztráció) bevonásával részletesebben kibontjuk. Eddig formálisan erre nem került sor, bár a minőségügyi kérdések folyamatos napirenden tartása nyomán ez implicit módon állandóan zajlik.

I.2 A doktori iskola képzési programja

I.2.1 A doktori iskola megfogalmazta küldetését

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának Tanácsa 2016-ban fogadta el azt a küldetésnyilatkozatot, amely azóta az iskola honlapján olvasható. Ennek szövege elfogadása óta nem változott, és a jelen önértékelés elkészítése során sem merült fel, hogy ennek tartalmán változtassunk. A küldetésnyilatkozat értelmében az NDI törekvése az, hogy doktori hallgatóit felkészítse *„a felsőoktatás és a tudományos kutatás területén végzett munkára, továbbá az oktatási ágazat területén egyéb olyan munkakörök betöltésére, amelyek magas szintű kutatói kompetenciákat igényelnek.”*⁴

A pedagógiai és közoktatás-politikai gyakorlat irányába való nyitottság, ami e küldetésnyilatkozatból kiolvasható az ELTE NDI egyik fontos jellemzője, amiből működését tekintve számos gyakorlati következtetés adódik, így egyebek mellett a nyitottság olyan doktori hallgatók befogadására – elsősorban az önköltséges képzés területén – akik nem kívánnak kilépni a gyakorlat világából, és nem az a céljuk, hogy főállású kutatóként fussanak be karriert. Ez összhangban van a doktori képzés, ezen belül a neveléstudományi doktori képzés globális és európai trendjeivel, és logikus módon következik e képzési formának abból a mennyiségi expanziójából, amely az NDI esetében is megfigyelhető.

I.2.2 A doktori iskola megfogalmazta jövőképét

Az NDI jövőképe, illeszkedve a bázisul szolgáló szervezeti egységek és az egyetem jövőképéhez, több szinten került megfogalmazásra. Szervezeti szinten az NDI célja, hogy

⁴ A teljes küldetésnyilatkozat elérhető az NDI honlapján: <https://ppk.elte.hu/nevtudphd/bemutakozas>

erősítse kötődését és integráltságát a kari képzési-kutatási szervezettel. Az NDI törekvése, hogy minden doktori program mögött egy koherens kutatási stratégia álljon, amely kapcsolódik az oktatás létező társadalmi kihívásainak megoldásához. Az NDI igazodik az oktatás-kutatás globális trendjeihez, ehhez igazítja képzési és kutatási portfólióját, erősíti kutatómódszertani tudásbázisát az eklekticizmus jegyében. A jövőkép közvetve kiolvasható azokról a minőségfejlesztési alapelvekből is, melyeket korábban az I.1.8 pont alatt mutattunk be.

I.2.3 A doktori iskola képzési programja összhangban van tudományterületének hazai és nemzetközi kutatási stratégiáival, az anyaintézmény céljaival és stratégiájával, és megfelelően támogatja a doktori iskola küldetésében és jövőképében foglaltak megvalósítását.

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának egyik legfontosabb sajátossága, hogy a neveléstudományon belüli szakterületek széles körének, és olyan szakmai közösségeknek az együttműködésére épül, melyek az egyetem több karához kötődnek. A kilenc programunk négy kar szakmai közösségének hozzájárulásán alapul. Ezek a Pedagógiai és Pszichológiai Kar, a Bölcsészettudományi Kar, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar és a Tanító- és Óvóképző Kar.

Bár a doktori iskola alapvetően Pedagógiai és Pszichológiai Kar szervezeti bázisára épül, karok közötti együttműködésben működik, ami egyfelől számos koordinációs kihívással jár, másfelől a diverzitásból fakadó előnyökkel is. E diverzitás az elkövetkező években várhatóan csökkenni fog. Ennek legfontosabb oka az, hogy a nyelvpedagógiai programunkba 2020-tól már nem veszünk fel új hallgatókat, mivel e program a karok közötti megállapodás alapján a Bölcsészkarhoz kerül át, így ez csak kifutó jelleggel marad nálunk. Csökkentheti a diverzitást az, hogy 2018-tól a kora gyermekkor pedagógiája program vezetése a Tanító- és Óvóképző Karról a PPK-ra került át.

A négy különböző karon működő programok jellegét meghatározzák az érintett karok belső szervezeti jellemzői, az adott karokra jellemző képzési és kutatási hagyományok és megközelítések, az eltérő szervezeti kultúrák. Ezeknek a doktori iskolánkban történő találkozása lehetővé teszi az egymástól történő kölcsönös tanulást, amit a doktori iskola vezetése tudatosan támogat (többek között ezt szolgálta az a 2017-ben elindult folyamat, amelyben az egyes programok a saját önértékelésük eredményeit felhasználva a doktori iskola tanácsának egy-egy ülésén részletesen bemutatták saját problémavilágukat).

A több kar együttműködésére épülő doktori képzés belső koherenciáját többféle mechanizmussal próbáljuk biztosítani. Ilyen mindenekelőtt az, hogy a doktori iskola irányítását ellátó testület, a DIT havi rendszerességgel tartott ülésein az egyes karokhoz kapcsolódó programok vezetői minden lényeges kérdést megvitathatnak és közösen dönthetnek az iskola működését alakító átfogó szabályokról, standardokról és irányelvekről. Így közösen döntenek többek között olyan kérdésekről, mint a felvételi vizsga során alkalmazott értékelési eljárások, a doktori iskolában témavezetésre felkérhető oktatók vagy a vizsgabizottságok összetétele. A belső koherencia fontos garanciája a képzési programunknak az a sajátossága, hogy az egyes programok speciális kurzusai közös elméleti és kutatás-módszertani modulokra épülnek, amelyek kurzusain valamennyi program hallgatója együtt tanul. A képzési és fokozatszerzési folyamat szervezési hátterét valamennyi program esetében a Pedagógiai és Pszichológiai Kar

tanulmányi adminisztrációja, illetve a doktori iskola e karon működő saját adminisztrációja látja el.

Az NDI fontos utánpótlást jelent a karon működő kutatócsoportok számára, hiszen a doktori hallgatók már a képzésük során bekapcsolódnak, teljes értékű munkatársként az intézetekben zajló kutatásokba. Ezáltal a doktori hallgatók lehetőséget kapnak, hogy kutatásokat támogatott projektek keretében, vagy a kurrens kutatási irányokhoz igazítva végezzék. Kiemelkedő példa a több kutatócsoportot is érintő, NKFIH-OTKA által támogatott alapkutatás, amely a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének mintázatait vizsgálja és amelyben több doktori hallgató is érintett különböző fázisokban⁵.

1.2.4 A doktori iskola és a doktori program(ok) neve, valamint a kiadott fokozat elnevezése (PhD/DLA) összhangban van egymással és a képzés tartalmával.

A doktori iskola programjai széleskörűen lefedik a neveléstudomány területét. A több karhoz és szervezeti egységhez való tartozás lehetővé teszi a különböző részterületek lefedését. A doktori programok mögött kialakuló kutatási programok lehetővé teszik a koherencia biztosítását, a programok és a kiadott fokozatok elnevezése közötti összhang megteremtését.

1.2.5 A képzési programot a megfelelő (munkaerőpiaci, beiratkozási, pályakövetési, tudományterületi, eredményességi) elemzések alapján, a külső és belső érdekeltek (aktív és már végzett hallgatók, doktoranduszok, oktatók, munkaadók stb.) bevonásával, átlátható eljárás keretében dolgozzák ki, fogadják el, vizsgálják rendszeresen felül és fejlesztik.

A képzési programban a 2016-os reform keretei között történt változások nyomán jelentősen átalakult a kurzusok látogatásával, kutatással és tanítási gyakorlattal megszerzendő kreditek aránya, ami az előbbi nagymértékű csökkenését, és az utóbbi kettő nagymértékű növekedését jelenti. Ez a strukturális átalakulás komoly alkalmazkodást igényelt, aminek három fontos elemét érdemes itt kiemelni. Az első a hallgatói önállóság és felelősség erősödése, a második a témavezetői felelősség kibővülése és a harmadik az egyéni kutatási tervek súlyának növekedése. Az új helyzethez történő alkalmazkodás ennek az önértékelésnek a készítése idején is zajlott.

A hallgatói önállóság és felelősség növekedése az egyéni tanulmányi utak és az egyéni doktori kutatási előrehaladása tervezésének erősítését igényelte. Ebbe az irányba tett lépésnek tekinthető a kredit-felvétel tervezése és a kredit-elismerése új rendszerének bevezetése, amely mind a hallgatók, mind témavezetőik, mind a programok vezetői részéről fokozott odafigyelést igényel. Ezt kari szinten megtervezett és bevezetett új kredit-felvételi és kredit-elismerési sablonokkal és ezekhez kapcsolódó elfogadási rend kialakításával segítettük. A kredit-elismerésnek így a korábbiaktól jelentős mértékben eltérő rendszere jött létre. E rendszer lehetővé teszi a szisztematikus és minden doktori hallgató esetében garantáltan megtörténő szemeszterek elején történő kredittervezést és azok végén történő elismerést. A rendszer papíralapon működik, ami nehézkessé teszi az alkalmazását: a digitalizálása kari szintű döntéssel lenne lehetséges.

Az új kari szintű kredit-elismerési rendszer bevezetésével párhuzamosan az NDI szintjén felülvizsgáltuk és jelentősen átalakítottuk saját kredit-elismerési rendszerünket. Ez fontos újításokat tartalmaz: ilyen mindenekelőtt azoknak a tevékenységeknek a részletes kibontása,

⁵ A MoTeL kutatás részletei megtalálhatók az alábbi honlapon: <https://nevtud.ppk.elte.hu/projektek/motel>

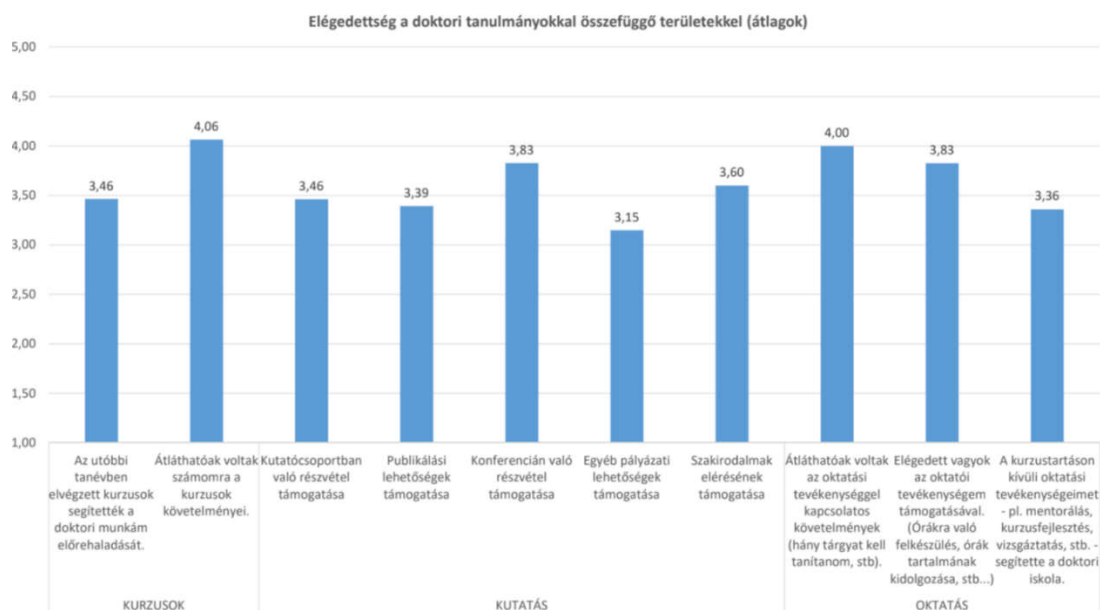
amelyekkel tanítási kreditek szerezhetők. Ennek megalkotása során abból indultunk ki, hogy a tanítás nem redukálható kurzustartásra, hanem egy sor olyan eleme van (pl. kurzustervezés, részfeladatok átvállalása oktatóktól, hallgatók értékelésében történő részvétel, mentorálás), melyek önállóan is végezhetők, és amelyekkel tanítási kredit szerezhető. Ez a hazai doktori képzés egészét tekintve innovatívnak tekinthető megközelítés a doktori hallgatók tanításba történő bevonódásának figyelemre méltó erősödését váltotta ki. Gyakorivá vált az együtt-tanítás (co-teaching) és megerősödtek a mentorálási funkciók.

Az egyéni kutatási tervek súlyának növekedése vezetett az új komplex vizsga olyan módon történő szabályozásához, amely e vizsga legfontosabb elemévé tette a kutatási tervek értékelését. A kutatási tervekhez új standardokat kapcsoltunk és a komplex vizsga részeként bevezettük ezek opponensi vélemény megválaszolásával történő megvédését. A bírálók formális felkérése értelemszerűen többletterheket rak az adminisztrációra, illetve a bírálók kiválasztása és felkérése a témavezetőkre és programvezetőkre is, de az elmúlt két évben szerzett tapasztalatok, különösen a külföldi hallgatóink esetében, azt mutatják, hogy ez a rendszer jelentősen hozzájárul a kutatási tervek minőségének garantálásához. Ez utóbbit célozta az a kezdeményezésünk is, hogy a hallgatóink kutatási terveinek első változatát egy hónappal a végleges változat leadása előtt feltöltsük egy olyan közös felületre, ahol ezek a doktori iskola egész közössége számára láthatóvá és reflektálhatóvá válnak.

A 2016-os képzési reformot követő időszak legjelentősebb és legtöbb kihívással járó folyamata az angol nyelvű képzés beindítása és felfuttatása volt. E folyamatot nagymértékben segítette egy 2019 őszén lezárult Horizon2020 pályázat (EDiTE projekt), melynek keretei között a NDI egy európai neveléstudományi doktori iskolák által alkotott konzorcium tagja lett, mellyel közösen dolgozott ki és valósított meg új angol nyelvű doktori képzési programot. Ennek a projektnek köszönhetően az angol nyelvű képzés felfutása idején olyan szervezési kapacitásokkal rendelkezünk, melyek nélkül nem lettünk volna képesek megfelelő módon fogadni a nagy számban belépő Stipendium Hungaricum ösztöndíjas hallgatót. A projekt lezárulásával e szervezési kapacitások eltűntek, ami a doktori iskola vezetését olyan szervezeti kihívások elé állítja, melyek – különösen az adminisztráció kari szintű integrálása nyomán – csak kari szinten kezelhetők. Ezekre a kihívásokra éves beszámolóinkban és a korábbi önértékelésünkben⁶ korábban már kiemelt módon hívtuk fel a figyelmet.

Korábban utaltunk arra, hogy a minőségfejlesztés területén fontos szerepet vállal a doktori hallgatók közössége, egyebek mellett a kezdeményezésekkel, hogy rendszeres adatgyűjtést folytat a doktori hallgatók körében a hallgatók által érzékelt minőségproblémák feltárása érdekében. Ilyen felmérés 2019-ben is zajlott (ebből illusztrációként mutat adatokat a következő ábra. Ezeknek az adatgyűjtéseknek az eredményeit a DIT megvitatja.

⁶ Elérhetők az alábbi linken: <https://www.ppk.elte.hu/content/minosegfejlesztes.t.38650?m=525>

Ahogy azt jeleztük, az önértékelés egy korábbi verzióját – a minőségfejlesztési elveinkkel összhangban – megküldtük külső szakmai partnereinknek is, akiktől hasznos visszajelzéseket kaptunk az NDI további tevékenységeinek tervezésére és fejlesztésére vonatkozóan. A partnerek nyitottságukat fejezték ki a további együttműködések tekintetében. Több visszajelzés is kiemelte az önértékelésben megjelenő kifinomult minőségfogalmat, az adatokra épülő elemzéseket. Lehetőséggént, fejlesztési irányként fogalmazódott meg a doktori iskola nemzetközi képzésének globális beágyazottságának és elismertségének növelése, a modern (piaci jellegű) tanulásipar és a vállalati képzések területeinek beemelése a portfólióba és az alumni-rendszer kidolgozása. Ezeket a szempontokat a doktori iskola jövőbeli működése során figyelembe fogja venni.

1.2.6 A képzési program tanulási eredményei egyértelműen rögzítettek, és összhangban vannak a Magyar Képesítési Keretrendszer 8. szintjével.

Ahogy az a doktori iskola küldetésnyilatkozatában is megjelenik, a célunk nem csak a kutatók, hanem a kutatói kompetenciával rendelkező szakemberek képzése is, amelyhez elsősorban az eredeti európai és a Magyar Képesítési Keretrendszer 8. szintjéhez, illetve a bölcsészettudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, szintleíró kimeneti jellemzőihez igazodunk. Tekintettel arra, hogy a doktori képzésünk egyik, a küldetésnyilatkozatunkban több éve megfogalmazott célja olyan PhD-vel rendelkező szakemberek képzése, akik az oktatási munkaerőpiac legmagasabb szintű kvalifikációt igénylő szegmenseiben helyezkednek el, a számunkra természetes a 8. szinthez kapcsolódó kompetencia-leírásból történő kiindulás. A képesítési keretrendszerek és a tanulási eredmény alapú szemlélet kutatási témaként sem idegen a doktori iskolától, így ezek a tényezők szervesen beépülnek a doktori iskola közösségének gondolkodásába.

1.3 Erőforrások

1.3.1 A doktori iskola rendelkezik a megfelelő (minimálisan a jogszabályban előírt) számú törzstaggal. A törzstagok az adott doktori iskola tekintetében releváns tudományos/művészeti fokozattal rendelkeznek, és a doktori iskola képzési/kutatási/művészeti területéhez kapcsolódó, aktív, folyamatos, dokumentáltan eredményes kutatási/művészeti tevékenységet folytatnak.

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője, Halász Gábor 2016 január 1. óta tölti be ezt a funkciót. Rendelkezik az MTA doktora címmel, és a szakterület egyik nemzetközi szinten ismert hazai képviselője. A kilencvenes évek közepe óta folyamatosan képviseli a hazai neveléstudományt az OECD Oktatáskutató és Innovációs Központja irányító testületében, amely testületnek két alkalommal elnöke volt. Hét évig volt vezetője a neveléstudományi kutatások területén 1990 óta fontos szerepet játszó Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet elődintézményének. Tagja az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottságának, az MTA Köznevelési Elnökségi Bizottságának, továbbá elnöke a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs (NKFI) Hivatal Társadalom- és Bölcsészettudományi Kollégiuma (korábbi OTKA) szakterületi zsűrijének. Egy európai uniós fejlesztési projekt tagjaként részt vett más ország doktori képzését támogató programban, több éven keresztül együtt dolgozva az EUA doktori képzéssel foglalkozó vezető szakértőivel.

2019 folyamán a kari vezetéssel egyeztetve bejelentettük, hogy miután Ravaszné Zsolnai Anikó megszerzi az MTA doktora címet, tekintettel a doktori iskola vezetőjének nyugdíjazáshoz közeli életkorára, elindítjuk a vezetőváltás folyamatát. Ennek az önértékelési dokumentumnak a készítése idején ez a feltétel már teljesült, így 2020 őszére várható a vezetési feladatok átadásának formális elindítása. Ravaszné Zsolnai Anikó az NDI korábbi titkáráként és a szűkebb Vezetőség állandó tagjaként hosszabb ideje közvetlenül részt vesz a NDI vezetésében, így a vezetőváltás jól előkészített módon és zökkenő nélkül tud megtörténni.

A NDI jelenlegi törzstagjai a következők:

1. Bernáth László (egyetemi tanár)
2. Győri János (egyetemi tanár)
3. Halász Gábor (egyetemi tanár, az MTA doktora)
4. Marton Klára (egyetemi tanár)
5. Németh András (egyetemi tanár, az MTA doktora)
6. Ravaszné Zsolnai Anikó (egyetemi tanár, az MTA doktora)
7. Szabó Attila (egyetemi tanár, az MTA doktora)
8. Szabolcs Éva (professor emerita)
9. Szivák Judit (habilitált egyetemi docens)
10. Vámos Ágnes (egyetemi tanár, az MTA doktora)⁷

A törzstagok körében legutóbb, az önértékelési folyamat lezárulás előtt, a NDI Tanácsának 2019 október 24-i ülésén meghozott döntése értelmében történt változás. Ezt megelőzően a törzstagok között volt Bárdos György (MTA doktor, egyetemi tanár) és Nádasai Mária (egyetemi tanár, emeritus), illetve Szabolcs Éva még nem emeritusként volt jelen a testületben. A változásra Bárdos György és Szabolcs Éva nyugdíjba vonulása miatt volt szükség. A jelzett döntés nyomán Szabolcs Éva emeritusként maradt tagja a törzstagok körének, Bárdos György és Nádasai Mária esetében a DIT kezdeményezte az emeritus törzstag cím odaítélését, így ők a jövőben továbbra is tagjai lehetnek a DIT-nek, de immár nem törzstag minőségben. A DIT 2019. november 28-i ülésén szavazott Győri János és Bernáth László törzstaggá választásának javaslatáról, illetve Kereszty Orsolya törzstagságának megszüntetési javaslatáról (Kereszty Orsolya lemondott törzstagságáról).

⁷ Az önértékelés lezárásának folyamata alatt 2020. július 17-én elhunyt.

I.3.2 Az oktatók, témavezetők és témakiírók száma megfelelő. A velük szembeni szakmai követelmények egyértelműen rögzítettek. Szakmai tevékenységük relevanciája és színvonala, valamint munkaterhelésük biztosítja a doktoranduszok tudományos/művészeti tevékenységének megfelelő támogatását.

A 2016-os képzési reform, ezen belül az önálló kutatással megszerezhető kreditek arányának jelentős növekedése és a saját kutatás lebonyolítására, illetve a disszertáció elkészítésére fordítható idő lerövidülése rendkívüli módon felértékelte a témavezetők szerepét. A témavezetés kérdése a NDI-ben is a belső minőségmenedzsment és minőségfejlesztés egyik legfontosabb témájává vált. A doktori hallgatóink, és ezzel párhuzamosan a témavezetőink magas száma miatt, továbbá az angol nyelvű képzés felfutása nyomán, ez olyan kritikus területnek számít, amelyre kiemelt figyelmet kell fordítanunk.

Az angol nyelvű képzés felfutása jelentős többlet témavezetői kapacitásokat igényelt, ami szükségessé tette több új témavezető bevonását. Noha ezt a témavezetéssel kapcsolatos követelményeink határozott megerősítésével párhuzamosan tettük, esetenként kompromisszumokat kellett kötnünk. Érdeemes megjegyezni: az idegen nyelvű képzésekbe belépő hallgatók számának nagyarányú növekedése és a meglévő témavezetői kapacitások közötti ellentmondás a hazai doktori képzés egészét jellemzi, az NDI-ben csupán ennek egyik lecsapódását látjuk.

A kritikus helyzetnek megfelelően e területen több komoly beavatkozást végeztünk. Ezek közül a legfontosabb a témavezetéssel kapcsolatos követelmények megemlése, ami már az angol nyelvű képzés felfutása előtt elindult. 2016 óta az NDI-ben kettős szűrést alkalmazunk a témavezetőkkel kapcsolatban: ahhoz, hogy valaki a doktori iskolában témavezetői szerepet vállalhasson, egy általános „akkreditálási” folyamaton kell keresztül mennie, és csak ezt követően kaphat megbízást egy-egy doktori hallgató témavezetésére. Az előbbihez kapcsolódó döntést a DIT a programok vezetőinek előterjesztése alapján titkos szavazással hozza meg, aminek súlyát az is mutatja, hogy ez többször elutasító döntéshez vezetett. Az utóbbihoz kapcsolódó döntést, melyet a DIT a felvételi folyamat keretében hoz meg, a kari szintű Doktori Tanácsnak is jóvá kell hagynia. A fentiek vonatkoznak az egyre gyakoribb társ-témavezetői szerepre is.

A témavezetőkkel kapcsolatos követelmények megerősítésének egyik legfontosabb lépése az e területre vonatkozó szabályaink felülvizsgálata és jelentős mértékű módosítása volt. A doktori iskola dokumentumaiban már rögzített szabályok mellett 2018 tavaszán elfogadtuk az „Irányelvek a témavezetői tevékenység minőségének fejlesztésére az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában” című dokumentumot, melyben a témavezetőkkel kapcsolatban megemelt követelményeket fogalmaztunk meg, részletesen kibontva a témavezetői felelősség tartalmát. E dokumentum orientálja a témavezetői munka minőségfejlesztését célzó tevékenységünket, melynek egyik legfontosabb célja olyan stratégia kidolgozása és implementálása, amely e területen a folyamatos fejlesztést szolgálja.

2017-ben bevezettük a témavezetői feladatok háromoldalú megállapodásban történő rögzítését, amit korábban csak a Horizon2020 projektünkben alkalmaztunk (ott ez az uniós standardoknak megfelelő alapkövetelmény volt), és amit kiemelkedő fontosságú minőségbiztosítási eszköznek tekintünk. Azt próbáljuk elérni, hogy minden egyes doktori hallgató esetében létrejöjjön olyan háromoldalú megállapodás, melyet a hallgató maga,

témavezetője és a programvezető ír alá. Az adminisztrációs kapacitások hiánya miatt ennek az eszköznek a szisztematikus alkalmazását nem sikerült általánossá tennünk, így ezt a rendelkezésre álló kapacitások birtokában fokozatosan vezetjük be.

A témavezetői szerep felértékelődése kiváltotta a doktori iskola vezetése és a témavezetői közösség közötti közvetlen kommunikáció igényének erősödését. Eddig három alkalommal szerveztünk a doktori iskola valamennyi témavezetőjét érintő közös megbeszélést: a 2019 elején tartott legutóbbi ilyen alkalommal egyebek mellett a témavezetői munka fejlesztését célzó stratégiánkat vitattuk meg a témavezetői közösséggel. Ez utóbbi alkalmat adott annak a témavezetői munka minőségének fejlesztését célzó stratégiai javaslatnak a kiscsoportokban történő megvitatására, melyet a DIT egyik tagja dolgozott ki, és amelyet a DIT korábban megvitatott. Erről részletes emlékeztető készült, amely tartalmazza a témavezetői közösség javaslatait, amit teljes terjedelmében megtalálható a honlapon elérhető korábbi önértékelésünkben⁸, két okból is: részben azért, mert jól illusztrálja a témavezetői közösség egészének az önértékelési folyamatokba történő bekapcsolódását, részben mert az itt megfogalmazott gondolatok és javaslatok az önértékelés legértékesebb tartalmi elemei közé tartoznak.

Az EDiTE Horizon2020 projekt időszakában havi rendszerességgel tartottunk témavezetői megbeszélést az angol nyelvű programokba bekapcsolódott témavezetők bevonásával. A témavezető közösséggel történő közvetlen kommunikációban további lehetőségek rejlenek, melyeket a jövőben is igyekszünk kihasználni.

A doktori hallgatói önkormányzat kezdeményezésére 2018-ban és 2019-ben is zajlottak felmérések, amelyek egyebek mellett a témavezetői munka minőségének értékeléséről is szóltak. E folyamat, amelyhez hasonló valószínűleg kevés hazai doktori iskolában zajlik, jól illusztrálja a doktori iskolánknak azt a törekvését, hogy a minőség fejlesztésében a lehető legnagyobb mértékben támaszkodják a hallgatói kezdeményezésekre. A felmérések eredményeit a DIT minden alkalommal az ülésein megvitatta. Az itt bemutatott hallgatói előterjesztések számos olyan megállapítást tartalmaznak, melyek a jövőben jól használhatóak a témavezető munka minőségének fejlesztését célzó tevékenységünkben.

A témavezetői munka minőségének fejlesztésével kapcsolatban érdemes külön kiemelni, hogy az e területen szerzett tapasztalatainkat nemzetközi fejlesztési környezetben is hasznosíthattuk. Munkatársaink 2019 elején egy, az európai fővárosi egyetemeket képviselő UNICA nevű szervezet által koordinált projekt keretei között egy közép-ázsiai ország doktori képzésben érintett szakembereinek tartottak olyan tréningfoglalkozást Budapesten, melynek célja az volt, hogy a témavezetői munka minőségének fejlesztését célzó stratégiát hozzanak létre. Ebben a nemzetközi fejlesztési környezetben európai és közép-ázsiai egyetemek különböző diszciplináris területeken működő doktori iskolának képviselővel tesztelni tudtuk azokat a megközelítéseket, melyeket a témavezetői munka minőségének fejlesztésében követünk.

1.3.3 A doktori képzéshez szükséges infrastruktúra (kutatás/művészeti tevékenységek, oktatás és tanulás céljára szolgáló helyiségek és eszközök, szakirodalom, könyvtár,

⁸ Elérhetők az alábbi linken: <https://www.ppk.elte.hu/content/minosegfejlesztes.t.38650?m=525>

adatbázisok, informatikai rendszerek) mennyisége, minősége és hozzáférhetősége megfelelő.

Az NDI elsősorban az egyetem és a doktori képzéshez kapcsolódó karok infrastruktúrájára épít. Az Egyetemi Könyvtár és a kari könyvtári egységek a doktorandusz hallgatók rendelkezésére is állnak, az alap- és mesterképzésben résztvevő hallgatóktól eltérően hosszabb időre is kölcsönözhetnek könyveket. A könyvtári hálózat kiterjedt hozzáférést biztosít a releváns nemzetközi adatbázisokhoz, ezek otthoni elérése is biztosított. A könyvtári állomány az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében elnyert ösztöndíjak nyomán folyamatosan bővül a kurrens szakirodalmi forrásokkal, közvetlenül a doktori hallgatók igényei alapján. A Pedagógiai és Pszichológiai Kar Kazinczy utcai épületében a felújítások során két oktatói szobát is elkülönítettünk a doktorandusz hallgatók számára, ahol több munkaállomást, nyomtatási lehetőséget is biztosítunk a számukra. E lehetőségek ugyan alatta maradnak az igényeknek, a jelenlegi épületfeltételek mellett a lehetőségek teljes kihasználását jelentik

1.3.4 A doktoranduszok számára tanulmányi, tudományos/művészeti kérdések és szociális nehézségek esetén rendelkezésre álló támogatások illeszkednek az igényekhez, biztosítják az inkluzivitást és az esélyegyenlőséget.

Az NDI ezen a területen is a kari lehetőségekre támaszkodik. A Kar, illetve a Hallgatói Önkormányzat biztosítja a doktorandusz hallgatók számára a szociális támogatás igénylését, illetve a Kar további lehetőségeket biztosít konferencián való részvétel, illetve nemzetközi publikációk megjelentetésének támogatására (Open Access díj, lektorálás). A doktorandusz hallgatók is igénybe vehetik a kari Életvezetési Tanácsadó szolgáltatásait. Mindez természetesen az idegen nyelvű képzésben résztvevő doktorandusz hallgatók számára is elérhető, akik számára további támogatást jelent a Nemzetközi Iroda aktív szerepvállalása és a Doktorandusz Önkormányzat által biztosított mentorálási lehetőség.

A tanulmányi ügyintézés keretében a nem tanórai jellegű kreditek elszámolására a doktori iskola részletes kreditfelvételi és beszámolási rendszert dolgozott ki. Ennek egyik innovatív aspektusa az oktatási kreditek széleskörű értelmezése és kreditálása,⁹ ami közvetetten egyúttal az inkluzivitást is támogatja. Ugyanezt a szerepet betölti a doktori hallgatói közösség által szervezett mentorálási tevékenység, amit a szabályzataink értelmében oktatási kreditekkel tudunk elismerni. Érdemes megjegyezni: van olyan doktori hallgatónk, akin kutatási témája a speciális tanulási igényekkel rendelkező hallgatókról történő gondoskodás.

1.3.5 A doktori iskolával kapcsolatos minden lényeges információ (szabályzatok, eljárások, határozatok, védési és egyéb információk, témakiírások, a fokozatot szerzettek értekezései) nyilvános, naprakész, és (legalább az intézmény honlapjáról és az ODT-adatbázisból kiindulva) könnyen megtalálható.

Vezetési és szervezeti szempontból külön kiemeljük a doktori iskola vezetésének azt a törekvését, hogy az iskola belső folyamatait maximálisan transzparenssé tegye. Ennek egyebek mellett egyik fontos eszköze az iskola magyar és angol nyelvű honlapja¹⁰, melynek tartalmassá tétele az elmúlt időszak egyik prioritása volt, és amibe ebben az időszakban komoly időt és energiát invesztáltunk. Ennek eszközei a havi rendszerességgel tartott DIT

⁹ Az oktatási és kutatási tevékenységek kreditelszámolás rendszerét a honlapon közzétett útmutató tartalmazza: <https://www.ppk.elte.hu/nevtudphd/tanterv-es-kreditrendszer>

¹⁰ A magyar nyelvű honlapot lásd itt: <http://www.ppk.elte.hu/nevtudphd/bemutakozas>, az angol nyelvűt itt: <http://www.ppk.elte.hu/en/organistaion/eduscience>

ülések, az éves témavezetői megbeszélések, nyílt napok csakúgy, mint a korábban elkészült önértékelések és a korábban ugyancsak említett részletes éves beszámolók. Az NDI, illetve a kar honlapján, hírleveleiben rendszeresen megjelennek a doktori iskolával kapcsolatos hírek (pl. védések), az ODT adatbázisában is naprakészen jelennek meg az aktuális információk. A kommunikációban a DÖK is fontos szerepet tölt be (facebook csoport, informális csatornák). A Doktori Iskola minden évben nyílt napot szervez az érdeklődő jelentkezők számára (2020-ban a járványhelyzetre tekintettel ezt online formában tettük).

I.3.6 A doktoranduszokat bevonják az intézményben végzett oktatási tevékenységekbe.

Mint arra már utaltunk, az elmúlt években határozott törekvésünk volt, hogy a doktori hallgatóinkat, ezen belül elsősorban az ösztöndíjasokat szorosan hozzákössük a képzési programjaink mögött lévő szervezeti egységekhez és az ezekben futó kutatási projektekhez. Ösztöndíjas hallgatóinkat e szervezeti egységek olyan teljes értékű munkatársainak tekintjük, akik értelemszerűen aktívan részt vesznek az adott egység által menedzselt kutatási programokban.

Az egyetemen elérhető angol nyelvű képzések számának növekedésével egyre több lehetőség adódik, hogy az idegen nyelvű képzésben résztvevő doktorandusz hallgatókat is hatékonyan bekapcsoljuk az oktatási tevékenységbe. Ahogyan ezt korábban jeleztük, a doktori iskola tágra értelmezi az oktatási tevékenységet, így itt olyan lehetőségek is megjelennek, mint a team munkában megvalósított kurzusfejlesztés és ennek gyakorlati tesztelése szabadon választható kurzus keretében. Például a 2018-19/2 félévben PPK-NEV:296 *Evaluation is Education* címmel meghirdetett kurzus, amely négy doktori hallgató és két témavezetőjének közös munkájának eredménye vagy a 2017-18/2 félévben a PPK-NEV:281 *International development and education* címmel meghirdetett kurzus, amely másik négy doktori hallgató fejlesztésének eredményeként valósult meg).

I.4 Tanulás, tanítás és kutatási/művészeti tevékenységek

I.4.1 A felvételi eljárás és a felvételi követelmények egyértelműen rögzítettek.

A minőség garantálásának fontos eszköze a felvételi folyamat. A 2019-ben és 2020-ban is tovább erősítettük az egyes programok önálló felvételi vizsgáinak koordinálását részben a több program által tartott közös felvételik szervezésével, részben a közös értékelési követelmények felülvizsgálatával. Folyamatosan szorgalmaztuk a felvételi folyamat digitalizálását, a stipendiumos felvételikben alkalmazott digitális megoldásoknak a magyar nyelvű felvételire történő kiterjesztését. A doktori iskola számára kihívást jelent a programonként eltérő szervezési felvételi és az egységes sztenderdek érvényesítése. Ennek kezelése érdekében a felvételi bizottságok egyenként beszámolnak tapasztalatairól a DIT számára. Az egységességet biztosítandó, a doktori iskola vezetőségének tagjai a legutóbbi felvételi eljárás során minden bizottság munkájában képviseltették magukat.

A felvétellel kapcsolatos legfontosabb információkat a kari honlapon, illetve a doktori iskola honlapján is közzé tesszük, illetve a felvi.hu-n is megtalálhatók.

I.4.2 A képzés szakmai tartalma és felépítése, az alkalmazott oktatási és tanulástámogatási módszerek korszerűek, megfelelnek a szakmai és tudományos/művészeti elvárásoknak, és alkalmasak a kitűzött tanulási eredmények elérésére. A témavezetők és doktoranduszok közötti kapcsolattartás intenzitása megfelelő. A képzési folyamat alkalmas arra, hogy annak

során a doktoranduszok elsajátítsák a tudományos/művészeti módszerek alkalmazását, értékelhető tudományos/művészeti eredményhez jussanak, és erről bizonyosságot tegyenek.

A doktori iskolánk arra törekszik, hogy az egyes programok mögött olyan, koherens kutatási programot megvalósító szakmai műhelyek legyenek, amelyek garantálni tudják a képzésbe bekapcsolódó doktori hallgatók számára a szakmai fejlődés megfelelő szellemi háttérét. Az egyes programok olyan intézetekhez, tanszékekhez vagy kutatócsoportokhoz kapcsolódnak, amelyek rendelkeznek valamilyen kutatási portfólióval, ennek koherenciája és a doktori hallgatók számára való nyitottsága azonban egyenetlen.

Vannak olyan programok, melyek mögött komoly nemzetközi kapcsolathálóval rendelkező, esetenként külső kutatási pályázatokon elnyert forrásokból finanszírozott kutatási projektek találhatók, amelyek lehetővé teszik a doktori hallgatók aktív befonását, de vannak olyanok is, ahol ez a folyamat kevésbé előrehaladott. Kedvező feltételt teremt az, hogy a nagyobb költségvetéssel rendelkező kutatási projektek egy része szervezeti egységeken átívelő, így abba több program doktori hallgatója is bekapcsolódhat. Jellegzetesen ilyen az a jelen önértékelés idején futó OTKA finanszírozással futó többéves kutatási program („MoTel projekt”), amely a pedagógusok tanulását vizsgálja, és amelybe több doktori hallgató, köztük külföldieket is bevontunk. Az Elméleti-történeti program témakiírásai több folyamatosan elnyert (neveléstudomány tudománytörténete valamint reformpedagógia és életreform témában elnyert) nemzetközi OTKA kutatásokra alapozódnak. A 2019-ben lezáruló életreform kutatás disszeminációját a doktori program hallgatóinak és oktatóinak szervezésében megvalósuló, kutatásaik eredményeit is felhasználó Műcsarnokban megrendezett nagy sikerű Rejtett történetek című (2018 október - 2019 január) kiállítás jelentette.

Minden programunknak kiemelt feladata, hogy a képzési folyamatba beépítse olyan szakmai műhelyek szervezését, amelyek lehetővé teszik, hogy az adott programhoz kapcsolódó doktori hallgatók az adott programhoz kapcsolódó szakmai közösség (elsősorban az oktatói, témavezetői és hallgatói közösség) előtt rendszeresen beszámoljanak előrehaladásukról, és e közösségek tagjaitól megfelelő visszajelzéseket kaphassanak. Az elmúlt időszakban e szakmai műhelyeket megpróbáltuk beépíteni a képzési tervünkbe és az ezeken történő részvételt tanulási kreditekkel is igyekeztünk elismerni, de ez adminisztratív korlátokba ütközött. Az itt szerzett krediteket így kutatási kreditként ismerjük el, de adott feladatok esetén ezzel tanítási kreditek is szerezhetők.

Tudatosan bevonjuk a Felsőoktatás-pedagógia Módszertani Központ munkatársait a doktori iskola képzésének modernizálásába. A 2020 márciusában elrendelt veszélyhelyzeti távolléti oktatás a doktori iskolát is érintette, a digitális oktatás tapasztalatait a DIT rendszeresen megvitatta, a tapasztalatokat megosztotta.

I.4.3 A doktoranduszok nemzetközi konferenciákon, részképzésben, mobilitásban való részvételét a doktori iskola tanulmányi kötelezettségeikbe beleszámítja. A doktori képzés során biztosított az idegen nyelvű kurzusokon való részvétel lehetősége és a nemzetközi oktatók és hallgatók jelenléte.

A hazai neveléstudományi doktori iskolák egy részéhez hasonlóan az NDI esetében is komoly kihívást jelent a doktori hallgatóink egy részének alacsony szintű nemzetközi publikációs tevékenysége, ami nem független a neveléstudományi diszciplináris terület viszonylag

alacsony nemzetközi beágyazottságától, továbbá a terület nemzetköziesedését támogató források hiányától. E tekintetben, elsősorban a kari szintű támogató pályázati lehetőségek és az ÚNKP program hatására érzékelhető előrelépés történt, de továbbra is ezt tartjuk az egyik olyan területnek, ahol komoly fejlesztő beavatkozásokra van szükség. E területen logikus elvárás lehet az oktatásért felelős ágazati irányítás támogatásának erősítése. Ez utóbbi egyik létező formáját alkotja az ÚNKP pályázati rendszer.

A doktori iskolánk egyik stratégiai prioritása a nemzetköziesedés és a nemzetközi beágyazottság erősítése. Ennek egyik legfontosabb megjelenése az idegen nyelven történő képzés kiépülése, aminek eredményeképpen 2019 végén már 55 külföldi doktori hallgató tanult, hat programban a doktori iskolánkban. Az idegen nyelvű képzés kiépülése képzési innovációk sokaságát hozta magával, és jelentős mértékben hozzájárult a doktori iskola képzési és kutatási kapacitásainak növekedéséhez. Bár ennek számos adminisztratív akadályja van, tudatosan törekszünk a magyar és idegen nyelven folyó képzések közötti kapcsolatok erősítésére, a magyar és külföldi doktori hallgatói közösségek összekapcsolására.

Az idegen nyelvű képzés kiterjesztése szükségessé tette, hogy erősítsük a doktori iskola belső folyamatainak a nemzetközi térben való láthatóságát. Ezt a célt szolgálta, egyebek mellett, a képzési terv egészének és az alapvető dokumentumoknak angol nyelvre történő lefordítása, és különösen a doktori iskola angol nyelvű honlapjának jelentős mértékű fejlesztése. Az angol nyelvű képzés kiterjesztése új típusú együttműködés kialakítását igényelte a doktori iskola, a kari Tanulmányi Hivatal és a nemzetközi ügyekkel foglalkozó kari adminisztráció között. Folytatódott a DÖK kezdeményezésre a korábban elindult mentorálási szolgáltatás, aminek keretében a magasabb évfolyamok hallgatói támogatják a belépő hallgatókat.

A szervezeti kapacitások hiányát részben az angol nyelvű képzési területen is kompenzálni tudja a hallgatói közösség pro-aktivitása és bevonódása szervezési feladatokba. A legtöbb angol nyelven tanuló hallgatót befogadó „Pedagógusképzés és felsőoktatáskutatás (EDITE)” program esetében például a programhoz kapcsolódó műhelyek megszervezését teljes mértékben átvették a hallgatói szervező csoportok. Számíthatunk ezekre a hallgatókra egyéb szervezési feladatok esetén is (így például a komplex vizsgák és a felvételi vizsgák szervezésében, ahol az első éves hallgatók titkári feladatot kaptak).

Mint arra már utaltunk, komoly kihívást jelent, hogy a Horizon2020 projektünk 2019-es lezárulása után az idegen nyelvű képzések adminisztrációs és pénzügyi háttere elbizonytalanodott. Bár e területen jelentős változásokat sikerült elérni, továbbra is kihívást jelent, hogy nem kellően biztosított az idegen nyelvű képzésekből befolyó forrásoknak a doktori képzésbe történő visszaforgatása. Az egyik legkomolyabb gyengeségnek látjuk a nemzetközi hallgatók körében a nemzetközi mobilitás alacsony szintjét.

A korábbi évekhez hasonlóan a doktori iskola vezetése 2019 és 2020 folyamán is kiemelt figyelmet szentelt a képzés és a képzést megalapozó kutatási tevékenység nemzetköziesítésének. A NDI több programja, így különösen az Elméleti-történeti pedagógia és a Nyelvpedagógia programok esetében a nemzetközi együttműködésben végzett kutatások és képzés korábban is meghatározó elemek voltak, ami a 2019-es évet is jellemezte. 2019-ben lezárult a HORIZON2020 támogatásával létrejött EDITE program, ennek folytatására az ELTE

NDI koordinálása mellett újabb pályázatbeadás történt (ez utóbbi sajnos nem nyert támogatást, de a pályázást 2020-ban megismételjük).

I.4.4 A doktori iskola vizsgáztatásra és értékelésre vonatkozó szabályai és eljárásai alkalmasak a tanulási eredmények elérésének értékelésére. A doktoranduszi teljesítmény értékelésének és a komplex vizsgák lebonyolításának módja szakmailag megfelelő, átlátható, az értékelés pártatlansága biztosított.

A 2016 utáni doktori képzési reform egyik legnagyobb horderejű változása volt az új komplex vizsga bevezetése. Az éves beszámolóinkban részletesen bemutattuk azt a koncepciót, melynek alapján az új vizsga szabályait több hónapig tartó munka eredményeképpen a kari szabályozás keretei között megalkottuk. A DIT keretei között hosszú ideig tartó vita zajlott azzal kapcsolatban, hogy a kutatómódszertan és az általános elméleti alapok területén hogyan folyják a vizsgáztatás. Több alternatív szakmai koncepció kidolgozására került sor, ennek nyomán született meg az elfogadott vizsgaszervezési megoldás.

Az általános elméleti összefüggések területén egy, a DIT által létrehozott munkacsoport által kidolgozott és a testület által elfogadott témalista orientálja a vizsgáztatást. Az új szabályozást ugyancsak több hónapos munkával létrehozott részletes irányelvekkel egészítettünk ki, annak érdekében, hogy garantáljuk, a vizsga minden programban hasonló elvek és eljárások szerint, illetve egyeztetett követelmények szerint folyik¹¹. Ennek eredményeképpen alakult ki az a 2018-ban először alkalmazott eljárás, amelynek a következő elemeit érdemes kiemelni:

- A doktori hallgatóknak február végére kellett leadniuk 20-40 oldal terjedelmű kutatási terveik első változatát, amely a NDI egész szakmai közössége számára elérhetővé tett, és így a hallgatók egy hónapon keresztül kaphattak visszajelzéseket a kutatási tervek javítására.
- A kutatási tervek végleges, a komplex vizsga keretei között értékelendő változatát március végéig kellett leadniuk. Ezeket két külső bíráló kapta meg, akik a komplex vizsga rögzített irányelveiben rögzített részletes értékelési kritériumok szerint értékelték azokat. Mindez kifejezte, hogy a kutatási tervek értékelését a komplex vizsga meghatározó elemévé tettük.
- A komplex vizsga részeként minden doktori hallgató vizsgát tett kutatómódszertanból olyan módon, hogy két nagy tématerület közül valamelyikről kellett vizsgaelőadást tartaniuk. Ez kifejezi azt a szándékunkat, hogy jelentős mértékben fejlesszük a hallgatóink általános kutatás-módszertani felkészültségét, függetlenül saját doktori kutatásuk jellegétől.
- A komplex vizsga részeként minden doktori hallgató vizsgát tett a neveléstudományi kutatások általános elméleti összefüggéseiből oly módon, hogy egy előre meghatározott, a DIT által elfogadott témáról kellett vizsgaelőadást tartania.

A komplex vizsgának a hallgatói előrehaladásra gyakorolt hatásáról ezen önértékelés elkészítésének idejére három alkalommal szerezhettünk tapasztalatot. Ennek alapján azt állapíthattuk meg, hogy ez a vizsga, az ezzel kapcsolatos várakozásainknak megfelelően, jelentős erőfeszítésre készíteti a hallgatóinkat: így mindenekelőtt a korábbiaknál sokkal komolyabb kutatás-módszertani felkészültség megszerzésére és jóval alaposabban kidolgozott kutatási tervek elkészítésére. A vizsgákon előfordultak „bukások”, amit

¹¹ A komplex vizsga eljárásrendje, útmutatói és egyéb dokumentumai elérhetők a doktori iskola honlapján: <https://www.ppk.elte.hu/nevtudphd/komplexvizsga>

természetesnek tartunk, és ilyenek előfordulására a jövőben is számítunk. Arra számítunk, hogy a komplex vizsga jelentős visszahatást gyakorol a hallgatóink általános kutatómódszertani felkészültségére és kutatási terveik kidolgozottságára. Ez a visszahatás már érzékelhető, de azzal számolunk, hogy ez a jövőben tovább fog erősödni.

A komplex vizsgát követően a DÖK átfogó elemzést készített a vizsga tapasztalatairól, ami fontos input volt a testületben erről lezajlott vitához. Ehhez az elemzéshez olyan cselekvési terv is társult, amelyben a DÖK is feladatokat vállalt a felmerült problémák megoldásában. Ezek nyomán, 2019 őszén, elkezdtük a vizsgaszabályzat és a kapcsolódó irányelvek revízióját és 2020-ban néhány ponton módosítottuk ezeket.

A NDI vezetése szerint a komplex vizsga alapvetően betölti funkcióját: megfelelő alkalmat ad arra, hogy a hallgatók szintetizálják a tanulmányaik során szerzett tudásukat és ezt megfelelően adaptálják saját doktori kutatásuk megalapozásához. A vizsgát, beleértve ebbe a kutatási tervek igen alapos, külső szakértő bevonásával történő értékelését általában alkalmasnak tartjuk annak megítélésre, hogy eldönthessük, érdemes-e a hallgatóinkat a kutatási-disszertációs szakaszba továbbvinnünk. A kutatási tervek külső és belső opponens általi értékelése, a doktori hallgatók és a témavezető jelenléte a vizsga-szituációban biztosítja az értékelés pártatlanságát.

I.4.5 A doktori iskola elősegíti a doktoranduszok felsőoktatási oktatói/kutatói orientációját, foglalkoztathatóságát és aktív állampolgári szerepvállalását.

A 2019-es és 2020-as évben is követtük azt a stratégiai célkitűzést, hogy a NDI mindegyik képzési programja mögött legyen olyan koherens kutatási program, amely a doktori iskola bázisát alkotó szervezetekben folyó kutatásokra épül, és amely lehetővé teszi a doktori hallgatók folyamatban lévő kutatási projektekbe történő bevonását. Ennek érdekében az Iskola honlapján frissítettük az egyes képzési programok (programspecializáció) rövid leírását, ami általában a kapcsolódó kutatási programok rövid bemutatását is tartalmazza.

A doktoranduszok oktatói/kutatói orientációja szempontjából különösen fontosak az egyes programokhoz (programspecializációkhoz) kapcsolódó műhelyek. A műhelyek olyan szakmai rendezvények, melyek nemcsak a hallgatók doktori kutatása előrehaladásának támogatását és monitorozását szolgálják, hanem a kutatási módszerek és a kutatási eredmények megvitatását is. Az egyes programokhoz kapcsolódó műhelyek egy része nyitott a más programok hallgatói számára is, így segítik a különböző kutatóműhelyek közötti kommunikációt. A 2019-es évben a műhelyek már nem a képzési program részeként felvehető kurzusok formájában jelentek meg: ezekre a hallgatók nem képzési, hanem kutatási és tanítási krediteket szerezhettek.

Folytattuk annak a stratégiai célnak a megvalósítását, hogy a doktori hallgatókat – elsősorban azokat, akik ösztöndíjasként folytatják tanulmányaikat – szorosan hozzákapszóljuk azokhoz a kutatásokhoz, melyek a programok mögött található szervezeti egységekben zajlanak. Az ösztöndíjakról hozott döntések esetében továbbra is kiemelt prioritásnak tekintjük, hogy lehetőleg mindegyik program, illetve mindegyik ezek mögött található kutatóműhely hozzájusson olyan kutatói kapacitáshoz, amelyet az ösztöndíjas hallgatói helyek jelentenek.

A doktori iskola támogatja a doktorandusz hallgatók külső szakmai tevékenységét, tanácsadói közreműködésüket. Ilyen jellegű tevékenység volt például az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumtól érkező felkérés pedagógiai programjának bevétele vizsgálatára, amelyet doktori hallgatók egy csoportja egy éves kutatási projekt keretében valósult meg, eredményeiket az Akadémiai Kiadónál megjelent monográfiában publikálták. 2020-ban kísérletet teszünk a hallgatóink nemzetközi tanácsadói feladatokba történő bevonására is.

I.4.6 A doktori képzés során lehetőség van a kapcsolattartásra és együttműködésre (pl. közös publikálás) a doktoranduszok és az adott intézményben, illetve azon kívül működő oktatók/kutatók/művészeti tevékenységet végzők között.

A doktori iskola a honlapon is elérhető¹² oktatói és tudományos együttműködési megállapodással rendelkezik a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Műszaki Pedagógiai Tanszékével, az Eszterházy Károly Egyetemmel és a Károli Gáspár Református Egyetemmel, amelynek keretében oktatók, doktori hallgatók együttműködésére van lehetőség. Ezen felül a doktori iskola nemzetközi beágyazottságát és kapcsolatrendszerét növelte az EDiTE (Horizon2020) programban való részvétel. Ennek eredményeként kezdeményeztük 2020 végére egy nemzetközi doktori hallgatói konferencia szervezését, amelyben a korábbi EDiTE projekt partnerei, illetve a tervezett új EDiTE projekt leendő partnerei, valamint további nemzetközi partnereink (valamennyien neveléstudományi doktori iskolák) működnek együtt. A konferencia lehetőséget ad a doktorandusz hallgatók kutatási témáinak bemutatására, nemzetközi térben való reflektálására. A doktori iskola kutatási területként is fontosnak tartja az egyetem-iskola partnerséget, támogatja az ilyen jellegű kutatásokat és projekteket. Ennek eredményeként hamarosan megjelenik egy kötet, amely az iskola-egyetem partnerségre vonatkozó kutatásaink eredményét tartalmazza.

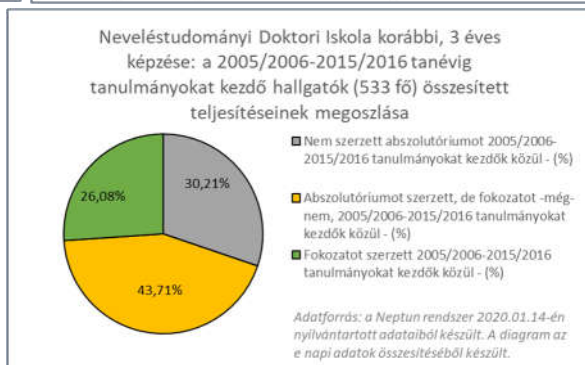
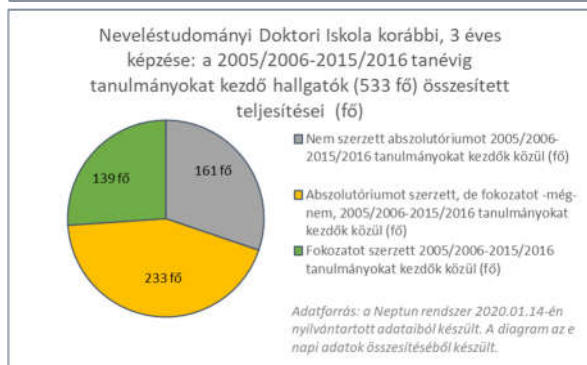
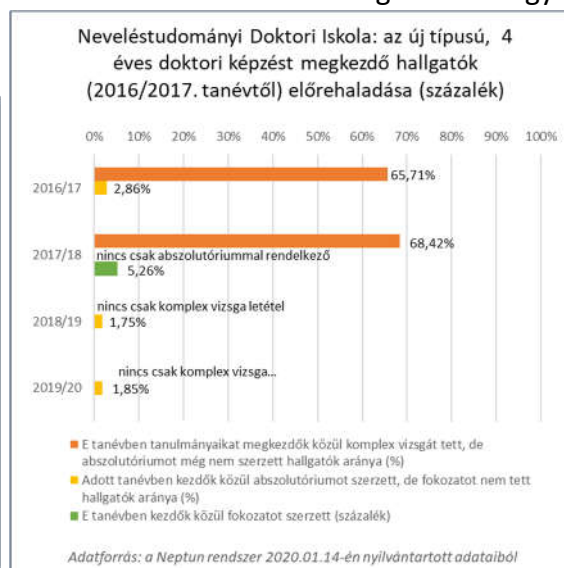
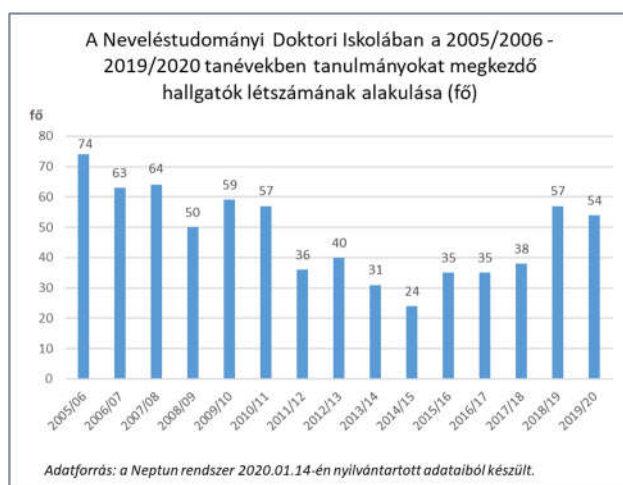
I.5 A doktoranduszok tudományos/művészeti és munkaerőpiaci teljesítménye

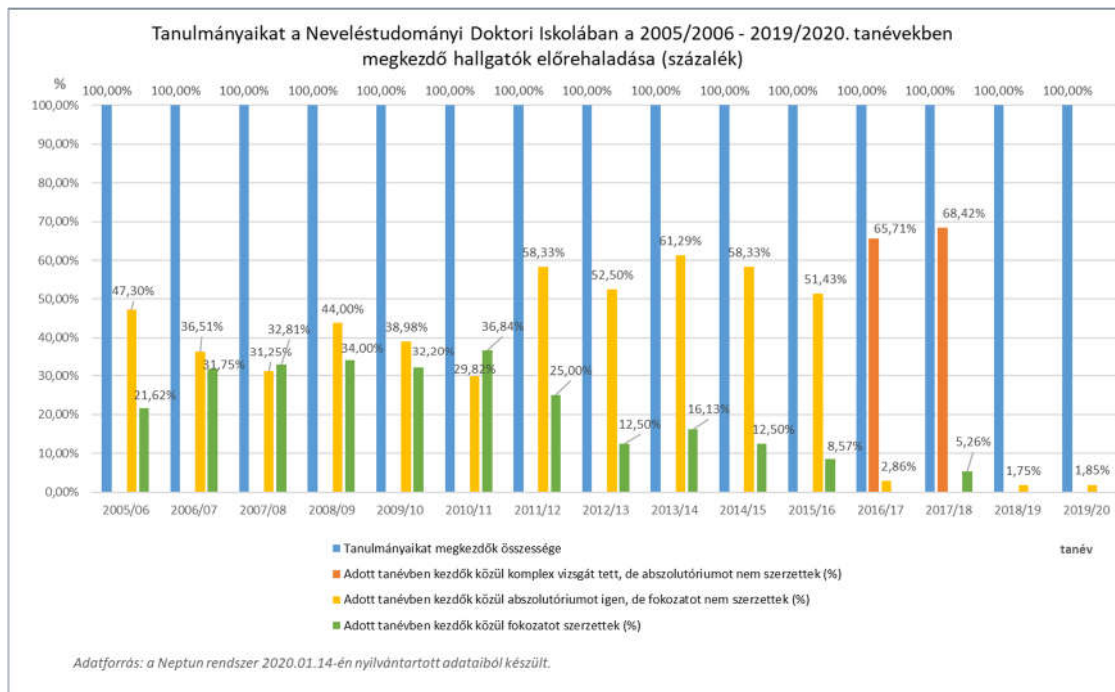
I.5.1 A beiratkozott doktoranduszok fokozatszerzési aránya eléri a doktori iskola minőségcéljaiban meghatározott szintet.

Az ELTE adminisztrációja elkészítette a doktori iskola számára a releváns statisztikai adatokat a tanulmányi előrehaladás, abszolutórium, komplex vizsga és fokozatszerzési arányok tekintetében a tanulmányi rendszer adataira támaszkodva (az adatok 2020. január 14-i állapotot tükröznék).

¹² Az együttműködési megállapodások elérhetők az alábbi linken keresztül:
<https://www.ppk.elte.hu/nevtudphd/egyuttmukodes>

Az adatok alapján látható, hogy a doktori iskolában tanulmányokat megkezdő hallgatók létszáma a kezdeti időszakban volt a legnagyobb, amely fokozatosan csökkent, de az utóbbi években újra növekvő tendenciát mutat (amely nagy részben köszönhető az idegen nyelvű képzésben résztvevő hallgatók számának növekedésének). Érdekes külön vizsgálni a régi, 3 éves képzést, valamint az új típusú, 4 éves doktori képzés statisztikáit. Az új típusú képzés esetében a következő időszakban várható az első fokozatszerzési eljárások, így erről még nem áll rendelkezésünkre tapasztalat. A komplex vizsgázók arányát tekintve növekedés látható, ami arra enged következtetni, hogy a komplex vizsga helye a kezdeti tapasztalatok levonása után, illetve a transzparens eljárásrendnek köszönhetően, megfelelő módon kezelt. A korábbi, 3 éves képzésben lévő doktorandusz hallgatók esetén az érintettek negyede még nem szerzett abszolutóriumot, további 30% pedig még nem szerzett fokozatot. Ezen hallgatók támogatása külön figyelmet igényel, amelyre a doktori iskola a DÖK támogatásával együtt fokozottan ügyel.

I.5.2 A doktoranduszok aktívan részt vesznek hazai és nemzetközi tudományos/művészeti együttműködésekben, tevékenységekben és rendezvényeken.

A doktorandusz hallgatók rendszeresen vesznek részt hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon (pl. Országos Neveléstudományi Konferencia, Association for Teacher Education in Europe konferenciái stb.). A hallgatók számára lehetőség van a Kari utazási pályázaton támogatást igényelniük a költségeikre, de az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében is számos nemzetközi konferencia-részvétel valósult meg az elmúlt időszakban. Ezekről a doktorandusz hallgatók absztrakt-kötetben és konferencia-kötetben megjelenő, MTMT-ben rögzített közleményeik adnak tanúbizonyságot.

A nemzetközi hallgatók aktivitását jelzi a rendszeresen megrendezésre kerülő nemzetközi napok. 2019-ben folytattuk a regionális napok korábban keletkezett hagyományát. Eddig három ilyen programot szerveztünk („Kazakh Day”, „Myanmar Day” és „Africa Day”). Érdekes külön kiemelni nemcsak ezek sikerét, hanem azt is, hogy ezek közül kettőn nagyköveti szinten képviseltették magukat az érintett országok külképviseletei.

I.5.3 A doktoranduszok disszertációi és publikációs/művészeti tevékenysége eléri a doktori iskola minőségcéljaiban meghatározott szintet.

A doktorandusz hallgatók disszertációs és publikációs tevékenységének minőségfejlesztésére elsősorban a kutatási tervek értékelésén keresztül tettünk lépéseket, amelyre korábban már utaltunk. A kutatási tervek kettős (külsős és belsős) értékelése nagy mértékben hozzájárul, alapvetően meghatározza a későbbi disszertációk minőségét. Az új típusú képzés első végzett hallgatói esetén tudjuk felmérni ezen beavatkozások minőségre gyakorolt hatását.

A doktori hallgatók disszertációjának minőségére vélhetőleg nagy hatást fog gyakorolni a Kari Doktori Szabályzat módosítása is, hiszen szigorította az értekezés benyújtásának feltételeként elfogadott publikációs követelményeket. Ennek értelmében a jelöltnek három olyan tudományos közleménnyel (ebből legalább egy angol nyelvű) kell rendelkeznie, amely referált

folyóiratban vagy lektorált és a WoS vagy Scopus által referált szakkönyvben jelent meg vagy lektorált és a WoS vagy Scopus által referált könyvnek tekinthető¹³.

I.5.4 A doktoranduszok további szakmai életútja eléri a doktori iskola által elvárt szintet.

A minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervünk fontos elemét képezi a végzett hallgatóinkkal való kapcsolattartás és információszerzés. Ennek érdekében 2019-ben a doktori iskola vezetése alumni közösség építését kezdeményezte az ELTE Alumni támogatásával és bevonásával. Az alumni közösség építésének része az alumni adatbázis létrehozása, események, programok szervezése, valamint visszajelzés kérése volt hallgatóinktól. 2019-ben kérdőíves kutatást indítottunk a doktori iskola fennállása óta eddig végzett összes hallgatója körében, valamint rendezvényt szerveztünk számukra. A jövőben ezeket a rendezvényeket féléves rendszerességgel kívánjuk megszervezni, illetve a kérdőíves vizsgálat tapasztalatait igyekszünk beépíteni a doktori iskola működésébe, képzésébe.

¹³ Forrás: Egyetemi Doktori Szabályzat 6/4. sz. melléklet 32. § (1) pont
(https://www.elte.hu/dstore/document/695/ELTE_SZMSZ_II_EDSZ.pdf)

II. Mellékletek

II.1 melléklet: A doktori iskola törzstagjainak rektor által hitelesített listája

N y i l a t k o z a t

Igazolom, hogy az alább felsorolt személyek az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi* Doktori Iskolájának törzstagjai*, akik megfelelnek a doktori iskoláról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) kormányrendelet 2. § (3)-(5) bekezdésében és 3. §-ban rögzített feltételeknek.

Név	Tudományág**	Munkakör***	Törzstagság kezdete	Törzstagság várható vége****
Bernáth László		egyetemi tanár	2020.03.12	2025.01.04
Győri János		egyetemi tanár	2020.03.12	2026.04.01
Halász Gábor		egyetemi tanár	2007.11.01	2022.08.17
Marton Klára		egyetemi tanár	2014.09.01	2032.03.09.
Németh András		egyetemi tanár	2007.11.01	2020.10.29
Ravaszné Zsolnai Anikó		egyetemi tanár	2017.05.25	2030.11.16
Szabó Attila		egyetemi tanár	2017.10.12	2028.04.12
Szabolcs Éva		professor emerita	2007.11.01	387/2012. (XII.19.) kormányrendelet alapján nincs korhatári rendelkezés
Szivák Judit		egyetemi oktató/kutató	2017.10.12	2027.04.19

* Újonnan létesítendő doktori iskola esetében: leendő

** Több tudományágban működő doktori iskola esetén

*** Kérjük, az alábbi munkakörök egyikét jelölje meg:

- Egyetemi tanár
- Egyetemi oktató/kutató
- Professor emeritus/emeryita
- Kutatóintézetben foglalkoztatott tudományos tanácsadó vagy kutatóprofesszor

**** Határozatlan idejű szerződés esetén az a dátum, ameddig az érintett a jelenlegi munkakört betöltheti, pl. egyetemi tanár esetében a 70. életév. Határozott idejű szerződés esetén a munkaviszony szerződés szerinti vége.

Dátum:

.....

<rektor aláírása>

Prof. Dr. Borhy László

II.2 melléklet: A munkáltatói jogok gyakorlójának nyilatkozata a doktori iskola vezetőjének foglalkoztatásáról – NEM RELEVÁNS

(Csak újonnan létesítendő doktori iskola esetén)

N y i l a t k o z a t

Igazolom, hogy a(z) <DI neve> vezetője, <DI vezető neve> foglalkoztatása a doktori iskola vezetőjeként a kinevezés időpontjától számított következő öt évre biztosított.

Dátum:

.....
<munkáltatói jogok gyakorlójának aláírása>
<név>

II.3.1 melléklet: Külföldi részképzések és ösztöndíjak

Kérjük, sorolja fel az utóbbi öt tanévben külföldi részképzésben részt vett, vagy kutatói ösztöndíjat elnyert doktoranduszok adatait (újonnan induló doktori iskola számára nem szükséges kitölteni):

Program neve (pl. Erasmus, Fulbright, stb.)	Fogadó intézmény neve, városa	A fogadó intézmény-nél töltött idő	Részt vevő doktoranduszok száma	Elismert kredit/doktorandusz
Erasmus	Universitat zu Köln	4 hónap (2015/16)	1 fő	6 kredit
Erasmus	Universität Wien	8 hónap (2016/17)	1 fő	21 kredit
Erasmus	University of Lisbon	5 hónap (2017/18)	1 fő	29 kredit
Erasmus	Swami Vivekananda Yoga Anusandhana Samsthana University, Punjab	1 hónap (2017/18)	1 fő	0 kredit (szakmai gyakorlat)
Erasmus	University of Brighton	4 hónap (2018/19)	1 fő	0 kredit (ICM részképzés)

II.3.2 melléklet: Idegen nyelvű kurzusok (csak magyar nyelvű képzés esetén)

Kérjük, sorolja fel az előző öt tanévben a doktori iskolában idegen nyelven megtartott (újonnan létesítendő doktori iskola esetében: az első tanévben tervezett) kurzusokat:

Kurzus címe	Kurzus nyelve	Kurzus kredit-száma	Részt-vevők száma	A félévben meghirdetett kurzusok összkredit-száma	Oktató neve

A Neveléstudományi Doktori Iskola 6 doktori programját is meghirdeti idegen nyelven, így a kurzusok angolul folynak. Ezekre a kurzusokra a magyar nyelvi képzésben résztvevő doktori hallgatók is jelentkezhetnek. Az elmúlt 5 évben (2014-2015/1 – 2019-2020/2 között) 575 angol nyelvű kurzus került meghirdetésre a Neveléstudományi Doktori Iskolában a Neptun tanulmányi rendszerben. Ennek felsorolása kb. 20 oldalt tenne ki, így jelen dokumentumhoz nem csatoljuk, de kérés esetén rendelkezésre bocsátjuk a listát.

II.3.3 melléklet: Vendégoktatók

Kérjük, sorolja fel az előző öt tanévben a doktori iskolában vendégoktatók által megtartott (újonnan létesítendő doktori iskola esetében: az első tanévben tervezett) kurzusokat:

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
ÖNÉRTÉKELÉSE, 2020. 07. 21.

A kurzus címe	Oktató neve	Oktató munkahelye	Részt- vevők száma	Kurzus kredit- száma	A félévben meghirdetett kurzusok összkredit- száma
Idegen nyelvű szakirodalom és szakszöveg feldolgozó szeminárium	Skiera Ehrenhard Prof. Dr.	Europa-Universität Flensburg	7 fő	7 kredit	2017/2018/1: 357 kredit
Idegen nyelvű szakirodalom és szakszöveg feldolgozó szeminárium	Skiera Ehrenhard Prof. Dr.	Europa-Universität Flensburg	2 fő	7 kredit	2017/2018/2: 364 kredit
Evaluating Online Teaching and Training Programs	Thomas J. Tobin Dr.	Northeastern Illinois University	5 fő	7 kredit	2017/2018/2: 364 kredit
Theory and Practice of Education	De Marie Darlene	University of South Florida	15 fő	7 kredit	2019/2020/1: 301 kredit

II.4 melléklet: Fokozatszerzés statisztikai bemutatása

	A	B	C	D	E	F
	Tanév	Tanulmányaikat ebben a tanévben megkezdő doktoranduszok száma	Tanulmányaikat e tanévben megkezdő doktoranduszok közül komplex vizsgát tett, de abszolutóriumot még nem szerezettek száma	Tanulmányaikat e tanévben megkezdő doktoranduszok közül abszolutóriumot igen, de fokozatot még nem szerezettek száma	Tanulmányaikat e tanévben megkezdő doktoranduszok közül fokozatot szerezettek száma	Tanulmányaikat e tanévben megkezdő doktoranduszok közül fokozatot nem szerezettek aránya (%) (=(B-F)/Bx100)
-14	2005/06	74	0	35	16	78,38%
-13	2006/07	63	0	23	20	68,25%
-12	2007/08	64	0	20	21	67,19%
-11	2008/09	50	0	22	17	66,00%
-10	2009/10	59	0	23	19	67,80%
-9	2010/11	57	0	17	21	63,16%
-8	2011/12	36	0	21	9	75,00%
-7	2012/13	40	0	21	5	87,50%
-6	2013/14	31	0	19	5	83,87%
-5	2014/15	24	0	14	3	87,50%
-4	2015/16	35	0	18	3	91,43%
-3	2016/17	35	23	1	0	100,00%
-2	2017/18	38	26	0	2	94,74%
-1	2018/19	57	0	1	0	100,00%
0	2019/20	54	0	1	0	100,00%

A statisztika adatforrása az intézmény Neptun rendszerében 2020. január 14-én nyilvántartott adatállománya.